

Persbericht FRA

Wenen, 18 november 2021

Terrorisme bestrijden, maar tegelijkertijd de grondrechten respecteren

Terreurdaden zijn een serieuze bedreiging voor het leven en de veiligheid van de bevolking en het is voor staten een enorme uitdaging om hun burgers ertegen te beschermen. Daartegenover staat dat wetten en beleidsmaatregelen ter bestrijding van terrorisme er direct of indirect toe kunnen leiden dat de grondrechten en fundamentele vrijheden danig worden ingeperkt. Dat blijkt uit een nieuw verslag van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA), dat gebaseerd is op deskundig inzicht. In het verslag wordt geopperd dat terrorismebestrijding baat zou hebben bij duidelijkere wetgeving, praktische handreikingen en robuustere waarborgen.

“Een terreurdaad heeft een onmiddellijk destructief effect. Maar de angst en het wantrouwen in de nasleep ondergraven de samenleving op de lange termijn. We moeten onze burgers uiteraard tegen aanslagen beschermen,” zegt FRA-directeur [Michael O’Flaherty](#), *“maar daarbij moeten we de gevolgen van de maatregelen die we nemen om terrorisme te bestrijden nauwlettend in het oog houden. Europese en nationale beleidsmakers kunnen dit rapport gebruiken om ervoor te zorgen dat die maatregelen rechtmatig zijn.”*

In het rapport wordt het voornaamste strafrechtelijke instrument van de EU op het gebied van terrorismebestrijding, Richtlijn (EU) 2017/541, onder de loep genomen. Er wordt gekeken naar [het effect van de richtlijn op de grondrechten en fundamentele vrijheden](#). Het geeft inzicht in de ervaringen die praktijkmensen en andere deskundigen met diepgaande kennis op dit gebied, met de praktische toepassing van de richtlijn.

Het doel van de richtlijn is landen te helpen om het hoofd te bieden aan de terreurdreiging. Vaak hebben wetten, beleidslijnen en maatregelen ter bestrijding van terrorisme echter gevolgen voor de grondrechten, die zich zowel op individueel niveau als in groepen en de samenleving als geheel.

Zoals een rechter het zei tegen FRA: “Als ik wacht tot er een bom afgaat, zeggen de mensen dat de rechterlijke macht haar werk niet goed doet en de andere grondrechten niet beschermt. Maar als ik eerder ingrijp, komt er ook kritiek: ‘Zijn jullie nog wel een democratisch land?’ Het is heel moeilijk die balans te vinden.”

Het rapport biedt met bewijs onderbouwd advies om beleidsmakers in de hele EU aan te moedigen om de bepalingen van de richtlijn toe te passen op een manier die volledig strookt met de grondrechten:

- **Definieer “terrorisme” duidelijk in de context van het strafrecht:** een brede omschrijving van terroristische misdrijven laat ruimte om ze op verschillende manieren te interpreteren. Duidelijke wetgeving kan ervoor zorgen dat alle landen in de EU wetten op het gebied van terrorismebestrijding consequent toepassen.
- **Label rechtmatige activiteiten niet als terrorisme:** in de richtlijn worden bepaalde activiteiten strafbaar gesteld omdat ze tot terrorisme kunnen leiden, zoals publiekelijk uiting geven aan radicale standpunten, training geven of krijgen of naar conflictgebieden reizen.

Dit vergroot de kans dat de autoriteiten ten onrechte denken dat er sprake is van terrorisme wanneer bijvoorbeeld journalisten, humanitaire organisaties, onderzoekers of kunstenaars hun vrijheid van meningsuiting, informatie en verplaatsing uitoefenen. Daarom moeten er handreikingen en trainingen worden aangeboden aan terrorisme-onderzoekers, zodat zij het onderscheid weten te maken tussen rechtmatige activiteiten en terreurdaden.

- **Zorg in onderzoeken voor doeltreffende waarborgen:** onderzoekers beschikken vaak over ruime onderzoeksbevoegdheden met het oog op terrorismepreventie, onder meer op het gebied van surveillance en informatievergaring. Rechten op het gebied van gegevensbescherming, privacy en toegang tot de rechter kunnen daardoor in het gedrang komen. Landen moeten passende waarborgen bieden, duidelijke machtigingsregels opleggen en toezicht houden om te verzekeren dat onderzoeken gericht en gerechtvaardigd zijn.
- **Vermijd discriminatie van specifieke groepen:** gelovigen – vooral moslims – lopen vaak meer kans strafrechtelijk onderzocht te worden. Bepaalde religieuze praktijken kunnen bovendien soms ten onrechte opgevat worden als tekenen van radicalisering. Handreikingen en trainingen zijn nodig om dergelijke vooroordelen en misverstanden te vermijden. Daarnaast moet er onderzoek worden uitgevoerd om na te gaan in hoeverre verschillende groepen hieronder lijden.
- **Garandeer ook buiten strafrechtelijke procedures de toegang tot de rechter:** in sommige landen worden niet-strafrechtelijke maatregelen zoals huisarrest, reisverboden en het surveilleren van verdachten ook gebruikt voor personen die schuldig zijn bevonden aan of zelfs zijn vrijgesproken voor een misdrijf. Voor dergelijke administratieve maatregelen gelden minder beperkingen dan voor strafrechtelijke handelingen. Zij worden gemakkelijker toegestaan en zijn vaak gebaseerd op informatie afkomstig van inlichtingendiensten. In die situatie is het moeilijker om een beroep te doen op de rechter. Landen moeten zich aan duidelijke regels en voorwaarden houden wanneer zij voornoemde maatregelen nemen en betrokkenen in staat stellen om de maatregelen die hun zijn opgelegd aan te vechten. Hier zouden toezichthoudende instanties het mandaat en bevoegdheden krijgen om bijstand te verlenen bij klachten tegen niet-strafrechtelijke maatregelen.

Het FRA-rapport biedt Europese en nationale beleidsmakers een hulpmiddel om doeltreffend terrorisme te bestrijden en tegelijkertijd de grondrechten te eerbiedigen.

De Europese Commissie heeft FRA gevraagd om hen te helpen bij het beoordelen van de impact van de richtlijn en om de evaluatie ervan, [die eveneens vandaag bekend wordt gemaakt](#), te ondersteunen.

De gepresenteerde bevindingen zijn het resultaat van bureauonderzoek en gesprekken met praktijkmensen en deskundigen uit zeven EU-landen: België, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Spanje en Zweden. FRA interviewde rechters, advocaten, openbaar aanklagers, rechtshandhavingsambtenaren, personen uit het maatschappelijk middenveld, toezichthouders en academici.

Neem voor meer informatie contact op met: media@fra.europa.eu / Tel. +43 158030642